

nyára ez az oka annak, hogy a hungarológia még nem tisztázhatta teljesen feladatait, hiszen a helyes elméleti tisztázás csak a széleskörű kutatómunka eredményeképp történhet meg. A vállalkozásnak, úgy látjuk, a magyarságtudomány nem jelszó, hanem munkaprogram, melyben, mint az eddig megjelent két gazdag szám is bizonyítja, egyformán helyet talál. A magyarság történeti sorsának ethnológiai, szociológiai, történeti vizsgálata és a magas és mély kultúránk sokoldalú kutatása mellett ennek a kultúrának a szomszéd népekhez való viszonya is. A problémafelvetésben és megvalósításban egyszerre friss szellemű folyóirat munkatársai elsősorban a fiatalabb tudósgenerációból kerülnek ki, körülbelül azokból, akik felkészültségük alapjait már az ú. n. szellemtörténet jegyében szerezték meg. A szellemtörténet legtöbb magyar képviselőjétől elsősorban az különbözteti meg őket, hogy nem a nyugati áramlatok befogadása, hanem e befogadás sajátos magyar jegyei állanak érdeklődésük középpontjában, továbbá, hogy nagy súlyt helyeznek egyrészt a népi kultúránk, másrészt középeurópai kapcsolataink alaposabb feltárására és feldolgozására. A *Magyarságtudomány*nak ez a felismerés már önmagában előkelő szerepet juttat tudományos folyóirataink között s eddigi munkája pedig garancia arra, hogy a tudomány mai eszközeivel szolgálhatja célkitűzését, a magyarság fokozott önismeretének szolgálatát. Tanulmányainak jórészt az iskolai oktatás is hasznosíthatja.

(— —)

Le travail par équipes à l'école (Publications du Bureau International d'Éducation, 39.) Genève, 1935. 230 l.

„A Nevelés Nemzetközi Hivatala“ (Genf) főképen azt a célt valósítja meg, hogy egybegyűjti a világ minden részéből a nemzeti nevelés és tanítás mai állására vonatkozó adatokat s azokat rendszeresen feldolgozza. (Nyugateurópai nyelvekben ez a szó: „nemzeti“ annyit jelent, mint nálunk: „országos“, vagy: „az egész népre vonatkozó.“) E kötet a csoportokban történő iskolai munka azon fájáról gyűjt egybe adatokat, melyekben a tanulók öntevékenységén alapuló „közösségi“ tevékenysége helyettesíti a régebbi iskola munkáját. A régebbi ú. n. „Lehrschule“ oly típust jelent, hol az egyedül tanítóra van bízva a közlő tevékenység, — a tanuló „tanul“, befogad, („Lernschule“), tehát a tanulóknak sem egymáshoz nincs az ismeretszerzésben sok közük, sem pedig aktivitásuk nincs csoporthoz kötve. *A. Jakiel* e kötetben, melyet itt ismertetünk, egybegyűjtötte 27 országból a tanulók aktív csoportmunkájának adatait, (köztük szerepel Magyarország is), s azokat a következő szempontok szerint csoportosította (5—178. ll.): Mióta történtek kísérletek az iskolai csoportmunka bevezetésére? Mily elméleti alapokon (írók, könyvek) nyugszik a kísérlet? Mily célok vezették a pedagógusokat a közösségi munka meghonosításában (szociális érzület, értelmi, erkölcsi fejlesztés)? Hogyan alakulnak a tanulók között a munka-csoportok (az iskolai év elején, minden didaktikai egység megkezdésekor, vagy egyes különleges problémák tárgyalásakor)? A csoportot a tanító alapítja-e meg parancssal, vagy szuggesztív indítással, vagy pedig a tanulók maguk? Ki lesz a csoport feje, milyen az ő tevékenységének jellege? A gyermekek száma a munkaközösségben. A koedukáció kérdése. Milyen a különböző társadalmi rétegekből származó

mazó gyermekek viselkedése a munkaközösségben? Milyen indító okokból válnak, vagy záratnak ki egyesek a közösségből? Milyen azon tanulók sorsa és viselkedése, akik elhagyják a közösséget? A csoportok fennállásának időtartama. Életkor és csoportalakulás. A munkaközösségek funkcionálása: a megszabott és szabad tevékenység problémái. Hogyan dolgozik egy közösség? Közösségi munka és az egyes tantárgyak. Közösségi munka és a nehezen nevelhető gyermekek. A közösségi munka és a cselekedtető tanítás. Eredmények. Ez az anyag oly gazdag, hogy részleteiben nem ismertethető-e helyen. Általában arra az eredményre jut Jakiel, hogy a különböző országok pedagógusai eredményesebbnek tartják a közösségi munkát, mint a régebbi módszert, mind a programszerű ismeretek biztos elsajátításában, mind pedig a „kísérletező szellem“, tárgyilagosság, munkakedv, kezdeményezés, találmányosság, felelősségérzés, stb. kialakításában; jó hatásait azonban főképen a társas erényekre és erkölcsi felfogásra való ránevelődésben látják. — E munkának legértékesebb részét Piaget elméleti fejtegetése alkotja (179—196.), melyben a kiváló gyermekpszichológus azokat a lelki rugókat világítja meg, melyek a közösségi munkát a gyermeknél természetessé, indokolttá, sőt (a jövőben bizonyára egyre nagyobb mértékben) elkerülhetlenné is fogják tenni. Ezek a következők: minél személyesebb a tanuló szellemi munkája, annál inkább kell hozzá a hasonlók csoportjával együttesen dolgoznia; — másodszor: az igazságok igazi megszerzéséhez a szellemnek szabad erőfeszítésre szüksége, ennek pedig a kölcsönös segítség és kollaboráció a feltétele; — harmadszor: a gyermek nem passzív, hanem tevékeny lény; az értelmesség kifejlődésének azonban épen a csoport, a munkaközösség az igazi milieuje, melyben a természetes tevékenység vezeti el a gyermeket a gondolkodás „szocializálódására“, vagyis az egyéntől független gondolkozási törvényekre. (Ezek a tételek Piaget egyéb munkáiban részletesen ki vannak fejtve.) — Az előttünk levő kötet utolsóelőtti fejezetét („Függelék I.“) P. Petersen írta, ismertetve az ú. n. „Jénai iskolatervet“ (197—215. ll.). A jénai terv az „osztállyal szemben a „munkaközösség“ elvének helyességét ismeri el; ez Jénában a „Stammgruppe“ különleges alakját vette fel, melyből utak vezetnek a „népközösség“ felé. Petersen a továbbiakban ismerteti az egyes csoportok életét. A csoportok (4) életkor szerint szerveződnek. — A második függelékben (216—226. ll.) *Cousinet* ismertetését olvassuk saját, 1920-ból eredő rendszeréről. Ebből is az öntevékenységnek s a közösségi munkának sajátos kapcsolódása világlik ki, ami első pillanatra feltűnő lehet, mert hiszen a kollektivitást sokan úgy fogják fel, hogy benne a személyiség önállósága szükségképpen elmosódik. Ennek az itt ismertetett munkának épen abban van egyik legnagyobb érdeme, hogy megmutatja: épen a közösségi munkálkodás közben és ezen munkálkodás által fejlődik ki legkedvezőbbben a tanuló egyénisége.

Várkonyi Hildebrand dr.